

Drámapedagógiai módszerek a földrajztanításban

Szerepjáték

A közlekedési hálózat fejlesztése

Készítette: Horváth Ádám (ELTE TTK, mesterképzés, I. évf. földrajz-történelem szakos hallgató) 2016. március

A módszer bemutatása

A szerepjáték mindig problémán alapuló – az életből vett – helyzetet jelenít meg. Célja, hogy a különböző szereplők egy szerep mögé „bújva” megjelenítsenek egy-egy álláspontot, amelyek segítségével a gyerekek megvizsgálják és értelmezik egy adott szituációt. A játék során más-más feladat hárul a szereplőkre és azokra, akik csak nézőként követik az eseményeket. A szereplők feladata a lényegkiemelés, az ismeretalkotás, még a többieké a szituáció vizsgálata külső szemlélőként. Természetesen olyan drámajáték is lehetséges, ahol az osztály minden tagjának találunk szerepet, így nincsenek nézők vagy „többiek”, hanem mindenki „játszik”.

A szerepjáték menetét az itt található folyamatábrán kívánom szemléltetni.

A szerepjáték szakaszai:

- ✓ Előkészítés – előzetesen, a drámajátékot megelőző tanórán
  - ❖ tartalmi mondanivaló megvitatása
  - ❖ a helyzet felismerése
  - ❖ a szerepek kiosztása, megbeszélése
  - ❖ szükséges eszközök megbeszélése
- ✓ Felkészülés – a gyerekek által önállóan, a „szabadidejükben”
  - ❖ a játék részleteinek megbeszélése, kidolgozása
  - ❖ a szerep elosztása (ha ezt az *Előkészítés* szakaszában a tanár nem dönti el)
  - ❖ a szükséges eszközök beszerzése
  - ❖ a játékkal kapcsolatos feladatok elosztása
- ✓ Lebonyolítás – az adott tanítási óra, hossza lehet 10–15, de akár 40–45 perc is
  - ❖ az összerakott drámajáték előadása
- ✓ Feldolgozás – az adott vagy a következő tanítási óra
  - ❖ az osztály megbeszéli a látottakat, hallottakat
  - ❖ vélemény megfogalmazása
  - ❖ megoldás keresése a felvetett problémára
- ✓ Értékelés – az adott vagy a következő tanítási óra
  - ❖ a tanár értékeli az elvégzett munkát

***

Konkrét feladat leírása

Egy történetet – egy újságcikket – írtam, s ez alapján kell majd a gyerekeknek elkészíteniük a szerepjátékot. Segítségül megadom, hogy az egyes szereplőknek milyen feladatokat kell megoldaniuk. Az egyszerűség kedvéért a konkrét feladatléírást, valamint a mellékletek részegységét egybe veszem és a feladatot olyan módon fogom közölni, mint ahogyan odaadnám a gyerekeknek is.

***

A közlekedés hálózat fejlesztése

FELADAT (– SZEREPJÁTÉK)

Olvassátok el az **1. MELLÉKLET**ben szereplő cikket, ami a „Gyulavári Harsona” c. újságban jelent meg néhány hete! A cikk a Gyulavárba most tervezett új – első – villamosvonal építésével kapcsolatos.

A feladatokat az, hogy miután a cikket elolvastátok, készítsetek egy jelenetet az olvasottakból!

Osszátok ki magatok között a **2. MELLÉKLET**ben megjelölt szerepeket! A felállítandó jelenet színhelyét, elrendezését (sok, kisebb jelenet, helyszín VAGY egy nagy jelenet, egy helyszín) ti magatok dönthetitek el, de az összes szereplőnek részt kell vennie az elkészült jelenetben és a saját álláspontját valamilyen módon ismertetnie kell a segítségül adott szempontok szerint. *(A szereplők neve mellett zárójelben, dőlt betűvel szedve, megtaláljátok azt is, hogy az adott szereplőnek a villamos vonal építése mellett, vagy ellene kell állást foglalnia.)*

Jó munkát kívánok!

Kiéleződő ellentétek az új villamos vonal miatt

Egyre inkább kiéleződnek az ellentétek a Gyulavár külső, gigászi ütemben fejlődő kerülete, és a belváros között készülő villamos vonallal kapcsolatban. Bár az építkezés még el sem kezdődött, már most rengetegen ellenzik a tervet, sőt helyi civil szervezet is alakult már azzal a céllal, hogy megakadályozza az építkezést. A szervezet tagjai aláírásgyűjtéssel igyekeznek megakadályozni a projekt elindulását.

– Az eddigi buszos összeköttetés tökéletes volt a belvárossal – mondta lapunknak az összefogás vezetője, Nagy Levente -, nincs szükség egy hónapokig, sőt évekig elhúzódó felesleges építkezésre, ami nagy zajjal és porral jár. Ráadásul a tervezett villamos nem menne be egészen a belvárosig, csak annak a pereméig. Ott ugyanúgy buszra kellene majd átszállni. Akkor meg mi értelme az egésznek? – veti fel a helyi lakos.

A témában megkerestük a közlekedési vállalatot is, ahol a vállalat főmérnöke válaszolt kérdéseinkre. – Teljesen alaptalanok a lakosság által megfogalmazott félelmek – kezdte – az építkezés akár egy év alatt elkészülhet, a vállalkozó pedig ígéretet tett arra, hogy számos olyan innovatív megoldást fog alkalmazni, ami csökkenti a zaj- és porszenyezést.

Tóth Attila hozzátette még, hogy az építkezés elkerülhetetlen, mivel az egyre inkább gyarapodó városrészt már nem lehet kizárólag autóbusszokkal

kiszolgálni, ráadásul a buszok környezetszennyezőek és a folyamatos dugókban is oroslátnrészüket van, emellett nagymértékben rombolják az útburkolat állapotát.

A szakember szerint, ha a villamos vonal megépül, a légszennyezettség mértéke csökkeni fog, és a dugók egy része is megszűnhet. Azt azonban ő is elismerte, hogy a villamos valóban nem fog teljesen a belváros középső részéig – a mostani buszvégállomásig – elérni, viszont a belváros közlekedésének átszervezésével kényelmes és sokrétű átszállási kapcsolatokat tudnak majd kialakítani a villamos tervezett végállomásánál.

Tóth Attila azt javasolta, hogy az építkezéssel kapcsolatos kérdéseinket tegyük fel a vonalat építő cégnek. A vállalkozó a kérdéseinkre küldött szűkszavú válaszában közölte, hogy valóban dolgoznak azon, hogy minél kevesebb zajjal és porral járjon az építkezés, de pontos tervet még nem tudott még mellékelni.

Állítása szerint az csak a három hét múlva esedékes közmeghallgatásra lesz publikus.

Kérdéseinkkel megkerestük a polgármestert is, aki azonban nem kívánt nyilatkozni. Véleménye szerint még nincsenek a kezében az ehhez szükséges dokumentumok. Annyit azonban elmondott, hogy ő teljes mellszélességgel támogatja a tervet, a lakosságot pedig nyugalomra intette.

Lapunkat az aláírást gyűjtő civilszervezet mellett a helyi „Zöldek” Szövetsége is felkereste, akik szintén aggodalmukat fejezték ki az építkezéssel kapcsolatban.

Hozzánk eljuttatott közleményük szerint: „Az építkezés felesleges és nagyban veszélyezteti a környék élővilágát, különösen azokat a már több évtizedes fákat, amelyek a tervezett villamos vonal útját állják. Ezeket ki fogják vágni, és hiába ültetnek csemetéket, évtizedek kérdése, amíg azok felnőnek.”

A „Zöldek” mellett szintén a tervezett villamos vonal ellen szólal fel az Autóbuszvezetők Szakszervezetének elnöke. Szabó Zoltán szerint példátlan, hogy a város le akarja állítani a buszforgalmat az egyik legforgalmasabb és legtöbb bevételt hozó vonalon. Ráadásul mindezt úgy, hogy ez lesz a város első villamos vonala, tehát a városnak semmilyen tapasztalat nincs

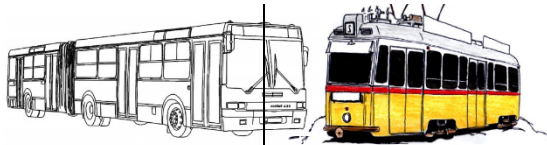
még a működtetést illetően. Szabó hozzátette, szerinte elkerülhetetlen a leépítés a buszvezetők körében, ha a buszokat felváltják a villamosok.

A lakosság megosztott a villamos kérdésében. Legalább annyian támadják a tervet, mint ahányan mellette állnak. Rajkai Tamás, aki a mostani buszforduló melletti tömbben él, örül az új villamos vonalnak és mindenképpen támogatja annak megépítését. Szerinte a villamos halkabb, csendesebb. „Senki sem fogja hiányolni a zajos, bűdös, kényelmetlen, ezeréves roncsokat innen.” – mondta a férfi.

Mint az cikkünkben is látszik, csak úgy forrnak az indulatok a projekt körül. A terv szempontjából a következő lényeges lépés a három hét múlva tartandó lakossági fórum lesz, ahol mindenki elmondhatja majd a véleményét az ügyben.

H. Á.

Vajon marad a busz vagy jön a villamos?

2. MELLÉKLET – Milyen feladatokat problémákat kell megoldaniuk az egyes szereplőknek?

➤ Újságíró (pártatlan)

- ❖ tisztában kell lennie az egyes szereplők helyzetével, álláspontjával;
- ❖ pártatlannak és nyitottnak kell lennie, kérdéseit mind a két oldalnak fel kell tennie.

➤ A polgármester (a villamos mellett)

- ❖ meg kell tudnia magyarázni, hogy a városvezetés miért támogatja a villamost, és miért akarja felszámolni a buszos közlekedést;
- ❖ ismernie kell a városrész közlekedési és infrastrukturális problémáit;

- ❖ biztosítani kell, hogy a villamos építésének idején se lehetetlenüljön el a város közlekedése.
- A közlekedési vállalat mérnöke (*a villamos mellett*)
  - ❖ meg kell tudnia indokolni, hogy miért támogatja a cég a villamost, és miért akarja felszámolni a buszos közlekedést a városrészben;
  - ❖ meg kell tudnia magyarázni, hogy miért lesz jobb a lakosoknak a villamos, mint a mostani buszos közlekedés;
  - ❖ meg kell tudnia nyugtatni a lakosságot, hogy az építkezés nem fog nagy károkat okozni a városrész életében, és minimális kényelmetlenségekkel jár;
  - ❖ be kell tudnia mutatni a környék közlekedését a villamos elkészülte után → ehhez ismernie kell a környék járatait, illetve azok menetrendjeit, az átszállási kapcsolatokat.
- A Buszvezetők Szakszervezetének elnöke (*a villamos ellen*)
  - ❖ meg kell tudnia indokolni, hogy a szakszervezet miért nem támogatja a villamost (túl nagy költséggel jár, sok autóbuszvezető elveszíti a munkáját);
  - ❖ be kell tudnia bizonyítani, hogy a villamos nem fog segíteni a környék közlekedési problémáin.
- A villamos vonalat építő cég igazgatója (*a villamos mellett*)
  - ❖ meg kell tudnia indokolni, hogy a villamos javítaná a környék közlekedési helyzetét (kevesebb jármű lenne az úton);
  - ❖ be kell tudnia mutatni, hogy miért csökkenne a buszok leállításával a környéken a káros anyag kibocsátás;
  - ❖ hoznia kell tudni más városokból példát, ahol a buszközlekedést kiváltották villamossal (akár Budapestről lehet példát hozni);
  - ❖ be kell mutatni olyan technikát, amivel csökkenthető az építkezés során a zaj és a pór szennyezés.
- „Zöldek” képviselője (*a villamos ellen*)
  - ❖ ismernie kell a város élővilágát, a környezet viszonyait;
  - ❖ meg kell tudnia indokolni, hogy a villamos építése miatt a nagy zaj- és porszennyezés beláthatatlan következményekkel járna a környék élővilágra nézve;
  - ❖ indokolnia kell, hogy a villamosvonal mentén lévő fák kivágása milyen szempontokból jelentene problémát.
- Helyi lakos (*a villamos mellett*)
  - ❖ meg kell tudnia fogalmazni, őt miért zavarja a mostani sűrű buszközlekedés;
  - ❖ be kell mutatnia, hogy ő miért támogatja a villamos vonal létrehozását;
  - ❖ ismernie kell az emberek közlekedési szokásait a környéken;
  - ❖ be kell mutatnia, hogyan segítheti a villamosvonal a városrész felfejlődését (a belvárosból esetleg kiköltöznek a villamos miatt, új vállalkozások létrejötte).
- A villamosvonal ellen alakult civil szervezet vezetője (*a villamos ellen*)
  - ❖ meg kell tudnia fogalmazni, hogy őt miért NEM zavarja a mostani állapot;

- ❖ ismernie és ismertetni kell az emberek közlekedési szokásait a környéken;
- ❖ érvelnie kell amellett, hogy miért probléma az, ha a villamos nem megy be a belváros közepébe, a mostani buszpályaudvarig;
- ❖ be kell mutatnia, hogy milyen negatív hatásai lehetnek annak, ha a villamos hatására esetleg új vállalkozások jelennek meg, vagy többen kiköltöznek a belvárosból.

A feladat értékelése

Ezt a feladatot én azt gondolom, hogy 10. osztályos csoportban lehetne a leginkább sikeresen véghez vinni. Azért itt, mert ehhez a feladathoz rendkívül sokféle ismeretre van szükség, kezdve a környezeti tényezőkön át a társadalmi-gazdasági tényezőig, és mindez tízedik osztályra áll össze egy kerek egészé, valamint ebben az évfolyamban téma a városfejlődés, a városok típusai és az urbanizáció problémái is. Ebben a játékban pedig mind a három témakörből van egy-egy szeletnyi. Személy szerint én ezt a feladatot a tízedikes tananyag végén lévő *Óriásira duzzadó városok; Urbanizációs problémák*¹ c. lecke után tenném be, mert addigra a gyerekek már mindent tudnak a városokról.

A feladatmegoldás kapcsán több utat is el tudok képzelni. Én személy szerint biztosan a cikkben szereplő lakossági fórumot rendezném meg egy nagy jelenet keretében. Bár a szerepjáték alapvetően nyolc szereplős, de a helyi lakosok szerepét szét lehet osztani több gyerek között is. Így végeredményben akár tíz-tizenkettő szereplője is lehet a játéknak. Illetve a többiek bevonhatóak úgy, mint akik a fórum nézői, akik esetleg kérdezhetnek is.

Összességében azt gondolom, hogy egy feszes játéktempóval ez a szerepjáték egy 20–25 perc alatt lebonyolítható, tehát lehetőség nyílik egy tanórán belül a megbeszélésére is. Az értékelés valószínűleg már nem férne bele a 45 percbe, ezért arra a következő alkalommal kellene majd sort keríteni.

Források

Felhasznált irodalom:

- órai jegyzet
- Földrajz 10. (Kísérleti Tankönyv)

http://etananyag.ofi.hu/uploads/learning_objects/3316/uncompressed/#2 (Utolsó letöltés: 2016.03.13.)

Felhasznált képek:

- http://ccstudio.hu/images/uploads/20/newspaper_press.gif
- <http://hampage.hu/firka/villamos/uv-felhon-szines.jpg>
- <http://goo.gl/i599W0>

---

¹A 10. osztályos OFI-s kísérleti tankönyvben szerepel egy ilyen című lecke.